

A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésének helyzete Magyarországon

Kui László¹

Az illegális migráció napjainkban európai jelentőségű problémává vált. Magyarország az illegális migráció szempontjából tranzitországnak számít, azonban 2015-ben az országot érintő illegális migráció tömeges méreteket öltött. A tömeges méretű illegális migráció kezelése speciális rendészeti intézkedések megtételét követelte meg. Az államhatár szigorú őrzete és a fokozott rendészeti jelenlét nem csökkenthető a jelenlegi illegális migrációs folyamatok hosszabb távú fennmaradása esetén.

Kulcsszavak: illegális migráció, tömeges méretű illegális migráció, rendészet, határrendészet, határőrizet, integrált határigazgatás

Napjainkban az illegális migráció kérdése nemcsak Magyarországot érintő, hanem egész Európára kiterjedő problémakört jelent. A különböző médiumok híradásaiban naponta láthatunk és hallhatunk illegális migrációval összefüggő híreket, tudósításokat, amelyekben rendszeresen szó esik a rendészeti szervek illegális migrációval kapcsolatos tevékenységéről is.

„Talán már mások számára is kezd nyilvánvalóvá válni, hogy a migráció, a tömeges migráció kezelése, tisztán rendészeti eszközökkel nem megoldható.”²

Egyetértek a fenti idézetben megfogalmazottakkal, azonban a gondolatot a továbbiakban úgy folytatnám, hogy „ugyanakkor rendészeti eszközök nélkül a tömeges illegális migráció nem kezelhető”. Teszem ezt nemcsak azért, mert szakmai előéletem során a rendészet oldaláról foglalkoztam az illegális migrációval és szembesültem annak különböző aspektusaival, hanem azért is, mert meggyőződésem, hogy az államhatárokon megjelenő és azokat átlépő, tömeges méreteket öltő illegális migrációs nyomás a rendészet részéről igényli a legmarkánsabb, legkézzelfoghatóbb lépéseket.

Természetesen az Integrált Határigazgatás³ (a továbbiakban: IBM,⁴ amelyről a későbbiekben még részletesebben írok) valamennyi dimenziója fontos szerepet játszik az

- 1 KUI László c. r. alezredes, tanársegéd, NKE Rendészettudományi Kar, Határrendészeti Tanszék, PhD-hallgató, NKE RTK Rendészettudományi Doktori Iskola
László KUI Lt. Col., assistant lecturer NUPS, Faculty of Law Enforcement, Border Policing Department, PhD student, NUPS, Faculty of Law Enforcement, Graduate School of Police Science
orcid.org/0000-0001-6411-4179, kui.laszlo@uni-nke.hu
- 2 Ritecz (2016) 56.
- 3 *Az Európai Unió Tanácsának Schengeni Katalógusa a külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó ajánlások és legjobb gyakorlatok.* Első rész, Külső határellenőrzés, 2. pont.
- 4 Integrated Border Management

illegális migráció kezelésében, ugyanakkor Magyarországon a közelmúltban lezajlott és jelenleg is folyamatban lévő illegális migrációs folyamatok kezelésében a rendészetre – azon belül is a rendőrségre – hárul az állam részéről jelentkező feladatok döntő többsége. Az illegális migrációval kapcsolatos rendőrségi feladatok már az Alaptörvényből adódnak, hiszen az a rendőrség alapvető feladatai között nevesíti az államhatár rendjének védelmét.⁵ Ugyanakkor kétségtelen az is, hogy a szakmai feladatokat tekintve az illegális migráció a rendőrség mellett pl. a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal számára is jelentős terhet okoz.

A 2015. évben bekövetkezett tömeges migrációs jelenséghez hasonló események nem egyedülállóak a XX. századi magyar történelemben, elég csak az NDK-állampolgárok 1989-es tömeges beáramlására, vagy a szintén 1989-es romániai forradalom kapcsán a magyar és román állampolgárok – egyébként már 1987-től elkezdődött – tömeges Magyarországra menekülésére gondolni. Mindezek az események a határőrség részéről jelentős nagyságú előerő és technikai eszközpark alkalmazását, rendkívüli intézkedések bevezetését követelték meg.

Menekültügyi válsághelyzetnek minősíthető a magyar–csehszlovák államhatáron 1946–1947-ben⁶ kialakult helyzet, amikor is a csehszlovák kormány által kezdeményezett magyarellenes kitelepítések és munkaszolgálat elől az érintett települések magyar nemzetiségű lakossága tömegesen menekült át magyar területre. Az akkori magyar határrendészet számára a válsághelyzet kezelését és a normális határrendi viszonyok kialakítását a menekülők nagy számán kívül a két ország rendészeti szervei között megromlott kapcsolat és a csehszlovák fél ellenérdekeltsége is nehezítette.⁷

A Magyarországot jelenleg érintő illegális migrációs helyzet kezelésében a rendészeti tevékenységet hatékonyan egészíti ki például a Magyar Honvédség, és jelentős segítséget nyújtanak az önkormányzatok, az egészségügy, a humanitárius szervezetek, azonban jelen tanulmányomban a tömeges méretű illegális migráció kezelésének rendészeti vonatkozásaira szeretnék koncentrálni, mivel sejthető, hogy a jövőben is az illegális migráció marad a rendészet egyik legnagyobb kihívása Magyarországon és az Európai Unió más tagállamaiban is.

Balla József szerint az Európai Unió polgárai számára a legfőbb prioritást a biztonság jelenti, amely biztonságot folyamatosan fenyegeti és „ostromolja” többek között a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a kábítószerkereskedelem, az emberkereskedelem és az illegális migráció is.⁸ Ez a gondolat jól szemlélteti, hogy napjainkban az illegális migráció milyen aggályokat vet fel a mindennapi emberekben, akik a probléma megoldását többek között a rendészettől várják.⁹

5 Magyarország Alaptörvénye, 46. cikk (1) bekezdés

6 Fórizs (2014)

7 Fórizs (2015) 160.

8 Balla (2013) 5.

9 *A migrációs válságra adott társadalmi reakciók: elutasítás és szolidaritás Magyarországon 2015-ben.* 4.

Magyarország és az illegális migráció, határőrizeti kérdések

Az Európába irányuló fő migrációs útvonalak közül Magyarország geostratégiai helyzetéből adódóan döntő mértékben a balkáni útvonalban¹⁰ érintett. A keleti – Ukrajna irányából hazánkon átvezető – útvonal jelenleg nem különösebben aktív, azonban bármikor élénkületet mutathat, ahogyan erre már példa nyújtottak a 2007–2009. év között a magyar–ukrán viszonylatban bekövetkezett, főleg szomáliai állampolgárok által tömegesen elkövetett tiltott határátlépések.

Rendészeti szempontból a migráció és az illegális migráció elhatárolásának alapja a határátlépés és a célországba történő eljutás módja. Abban az esetben, ha a migráns úti okmánnyal rendelkezik, és törvényes lehetősége van arra, hogy a tervezett célországba vízumot igényeljen és oda beutazzon, majd a későbbiekben a célország jogszabályait betartva ott éljen, tanuljon, dolgozzon, migrációról, „reguláris” migrációról beszélünk. Ezzel szemben az államhatárt tiltott módon, akár okmányok nélkül átlépő migráns a célország és a közbeeső országok jogrendjének megsértésével lépi át az államhatárokat és tartózkodik a befogadó államban. Esetükben illegális (irreguláris) migrációról is beszélhetünk, de létezik a dokumentált / nem dokumentált migrációmeghatározás is.¹¹

A legális és illegális migráció között sok esetben vékony a választóvonal, mert gyakori példa, hogy az Európai Unió adott tagállamába még legálisan beutazó külföldi a későbbiekben a tartózkodás szabályait megszegve, az engedélyezett tartózkodási időt túllépve sem hagyja el az ország területét. Ugyanebbe a témakörbe tartozik például a tanulási célú jogszerű tartózkodással való visszaélések kérdése is. Mindezen jogsértések kiszűrése szintén a rendészeti feladatkörbe tartozik, az elkövetési módszerek külön tanulmányozásra is érdemesek.

Valamennyi hazánkon átvezető útvonal tekintetében megállapítható, hogy Magyarország nem számít célországnak, hanem tranzit szerepet tölt be a migrációt kibocsátó országok, valamint a célországok (nyugat- és észak-európai államok) között. Jellemző, hogy még az államhatáron jogellenesen átlépett, és Magyarországon menekültkérelmet előterjesztő személyek döntő többsége is mindent elkövet annak érdekében, hogy magát a menekültügyi eljárás alól kivonva nyugati irányban – ismét csak illegálisan – elhagyhassa az országot, noha a magyar hatóságok biztosítják számára a jogszabályokban előírt védelmet és ellátást.

Magyarország tranzitországgként való „felhasználása” az irreguláris migránsok részéről állampolgárságtól független. Legyen szó akár a koszovói, a szír, az afgán vagy a pakisztáni állampolgárokról, a célország Nyugat- vagy Észak-Európában található, kiemelten Németország, Franciaország vagy Svédország.

A migráció szempontjából Magyarország tekintetében fontos megjegyezni, hogy egyes előrejelzések szerint a lakosság 2050-ig egymillió fővel csökkenhet, pusztán a születések és halálozások aránya miatt, amely a lakosság elöregedésével is együtt jár. Ennek ellensúlyozására a migráció adhat megoldást. A demográfiai probléma mellett

10 Ritecz–Sallai (2016) 45.

11 Hautzinger et al. (2014) 17.

nem elhanyagolható körülmény az sem, hogy Magyarországról is nagy számban vándorolnak külföldre unikális szaktudással rendelkező egészségügyi, műszaki, informatikai szakemberek, akiknek pótlására szintén a migráció jelentheti a megoldást.¹² Ugyanakkor a fentebb leírtak szerint az országot érintő migrációban napjainkban legjellemzőbb állampolgársági kategóriák nem Magyarországot tekintik célországoknak, és feltehetőleg továbbra sem fogják ezt tenni.

Magyarország illegális migrációval kapcsolatos jelenlegi helyzetét, a magyar határrendészet tevékenységét döntően befolyásolja az a tény, hogy teljes jogú schengeni tagországgént a külső határok őrzésével egyben a schengeni térség biztonságát is szavatolni kell. Ugyanakkor a schengeni térséghez való csatlakozással és a belső határszakaszokon a határellenőrzés megszüntetésével komoly biztonsági deficit is keletkezett, amelyre rendészeti szempontból megfelelő válaszlépéseket kell tenni a biztonság szintjének fenntartása érdekében. A tagállamokban, ezzel együtt hazánkban a belső biztonság garantálásának és az illegális migráció, valamint az ehhez kapcsolódó egyéb bűncselekményekkel szembeni fellépésnek fontos eszköze az IBM, amelynek dimenziói közül az ún. négylépcsős belépés-ellenőrzési modellt emelem ki.

A négylépcsős belépés-ellenőrzési modell lépcsői:¹³

- A harmadik országokban végrehajtott intézkedések. Okmánytanácsadók kiküldése konzulátusokra, szaktanácsadás, képzés, összekötő tisztek cseréje;
- Szomszédos harmadik országokkal való együttműködés. Folyamatos kapcsolattartás, információcseré, a határforgalom-ellenőrzés összehangolása, a határrendszertékek közös kivizsgálása, szükséghelyzetekben alkalmazott eljárások;
- Maga a határellenőrzés, amely a határátkelőhelyeken átlépő személyek ellenőrzését és a határátkelőhelyek közötti ún. zöldhatár hatékony őrzését foglalja magában.
- A szabad mozgás térségében végrehajtott ellenőrzési intézkedések, mélységi ellenőrzés.

A schengeni térség biztonságának kétségtelen kulcsszereplői a határellenőrzésért felelős hatóságok, legyenek azok önálló határőrizeti szervek vagy a rendőrség.¹⁴ A négylépcsős belépés-ellenőrzési modell elemei közül a továbbiakban a magyar rendőrség zöldhatárőrizettel kapcsolatos tevékenységére koncentrálnék, mivel azzal összefüggésben jelentkeztek súlyozottan a tömeges méretű illegális migrációs helyzetből adódó feladatok. Ugyanakkor tisztában kell lenni azzal is, hogy a zöldhatár őrzésében bevezetett intézkedések hosszabb távon várhatóan egyfajta terelő hatást váltanak ki a határátkelőhelyek felé, amelyek utasforgalmában nagyobb számban fognak megjelenni hamis vagy hamisított úti okmányokkal rendelkező, irreguláris migránsok.¹⁵

A modell harmadik lépcsőjében lévő és az uniós közösség által (is) elvárt határőrizeti intézkedésekkel szemben támasztott követelmények, valamint az ahhoz kapcsolódó metodika több uniós joganyagban egyértelműen megfogalmazásra került.¹⁶

12 Görbe Attiláné Dr. Zán (2013) 194.

13 Varga (2015) 172.

14 Vas (2012)

15 Balla (2010)

16 Kui (2016) 119–120.

A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus integrált határigazgatással foglalkozó fejezetében foglaltak alapján a határőrizetet műszaki és elektronikus berendezésekkel támogatott álló vagy mozgó egységeknek kell végrehajtaniuk, amelyek a veszélyeztetettként számon tartott helyeket megfigyelik, illetve ott járőröznek. A határőrizeti tevékenységeknek releváns kockázatelemzések rendszerén kell alapulniuk. A felszerelésnek és az eszközöknek meg kell felelniük a határhelyzetnek. A katalógus a továbbiakban részletesen ismerteti a határőrizetre vonatkozó ajánlásokat és legjobb gyakorlatokat, amelyek közül a magyar határőrizeti viszonyokat tekintve az alábbiakat tartom a legfontosabbnak.

- Reagálási képesség: Azt méri, hogy a különböző egységek mennyire képesek az észlelt személyek elfogására, valamint jelzi a taktikai szintű követelményeket (járórsűrűség és felszereltség, különleges egységek sűrűsége és bevethetősége, repülőgépek és helikopterek rendelkezésre állása).
- Kockázatelemzés alapján megfelelően felszerelt járőröknek kell készenlétben állniuk üldözés, elfogás és/vagy észlelt mozgás ellenőrzése céljából.
- A határőrizetet és az illegális bevándorlók elfogását különböző járművek és eszközök (személygépkocsi, motorkerékpár, terepjáró, motorcsónak, éjjellátó készülékek és hőkamerák, rögzített kamerák és szenzoros riasztórendszerek, helikopterek és repülőgépek) segítségével kell végrehajtani.
- A határátkelőhelyek környékén lévő határszakaszokat kamerákkal, riasztórendszerekkel megfigyelés alatt kell tartani.

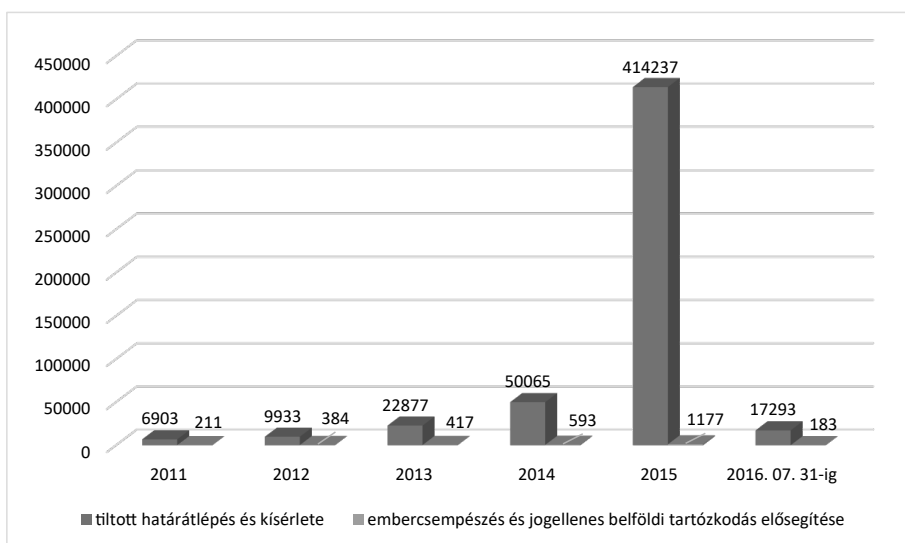
A személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (*Schengeni határellenőrzési kódex*) létrehozásáról rendelkező 399/2016/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet határőrizetet szabályozó cikkében foglaltak alapján a határőrizet fő célja a jogellenes határátlépések megakadályozása, a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem, valamint a határt illegálisan átlépő személyek elleni intézkedések meghozatala. Ennek érdekében a határátkelőhelyek közötti őrizetet a fennálló vagy várható kockázatoknak és veszélyeknek megfelelő létszámban és módszerekkel szolgálatot teljesítő határőrök végzik. Az őrizet végrehajtásának időszakát gyakran és váratlanul kell változtatni, hogy jogellenes határátlépés esetén állandó jelleggel fennálljon a tettenérés kockázata. Az őrizetet álló és mozgó egységek hajtják végre, akik feladataikat járőrözéssel, illetve az ismert vagy valószínűsíthető kockázatot jelentő helyen elhelyezkedve látják el azzal a céllal, hogy a határt jogellenesen átlépőket elfogják. Ennek érdekében a határőrizet technikai, azon belül elektronikai eszközök alkalmazásával is végrehajtható.

A kódexben a határőrizettel összefüggésben rögzítettek gyakorlatba történő átültetése a *Határőrök gyakorlati kézikönyvében* (*Schengeni kézikönyv*) jelenik meg. A kézikönyv határőrizettel foglalkozó részében szerepel, hogy a határőrizet fő célja a jogellenes határátlépések megakadályozása, a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem, illetve a határt jogellenesen átlépő személyek elleni intézkedések alkalmazása vagy meghozatala. Konkrétan meghatározásra került, hogy a járőrözés során különleges nyomkereső kutyákat kell alkalmazni és a határfelügyelet erősítése érdekében helikop-

tereket, járőröző hajókat és terepjáró járműveket is be kell vetni. A határőrizet végrehajtása során adott esetben technikai és elektronikai eszközöket (úgy mint radarokat, érzékelőket, infravörös éjjellátó berendezéseket) is alkalmazni kell.

Az uniós joganyagban megfogalmazott ajánlások világosak és egyértelműen alkalmazhatóak voltak a korábbi években lezajlott illegális bevándorlási folyamatok között. A hazánkban 2015-ben kialakult, addig példa nélkül álló, tömeges méretű illegális migrációs helyzetben az uniós ajánlások már csak részben feleltek meg a kialakult helyzetnek, mint ahogyan a bekövetkezett események kezelése során a klasszikus határőrizeti elvek sem hatottak.

Tömeges méretű illegális migrációs helyzet Magyarországon 2015-ben, a bevezetett rendészeti intézkedések

1. ábra: Az illegális migrációhoz kapcsolódó egyes jogellenes cselekmények alakulása Magyarországon 2011-től (Forrás: az ORFK www.police.hu weboldalán publikált határrendészeti helyzetképei alapján összeállította a szerző)

Az 1. ábrán jól látható, hogy 2012-től intenzív növekedés állt be mind a tiltott határátlépések, mind az embercsempészések számában egészen 2015-ig, amikor is bekövetkezett a korábban sohasem látott mértékű tömeges illegális migrációs nyomás. A 2016. évi adatok jól szemléltetik, hogy a bevezetett intézkedésekkel – bár még mindig magasabbak az értékek, mint 2011-ben és 2012-ben – szignifikáns csökkenést sikerült elérni ezen jogellenes cselekmények számában.

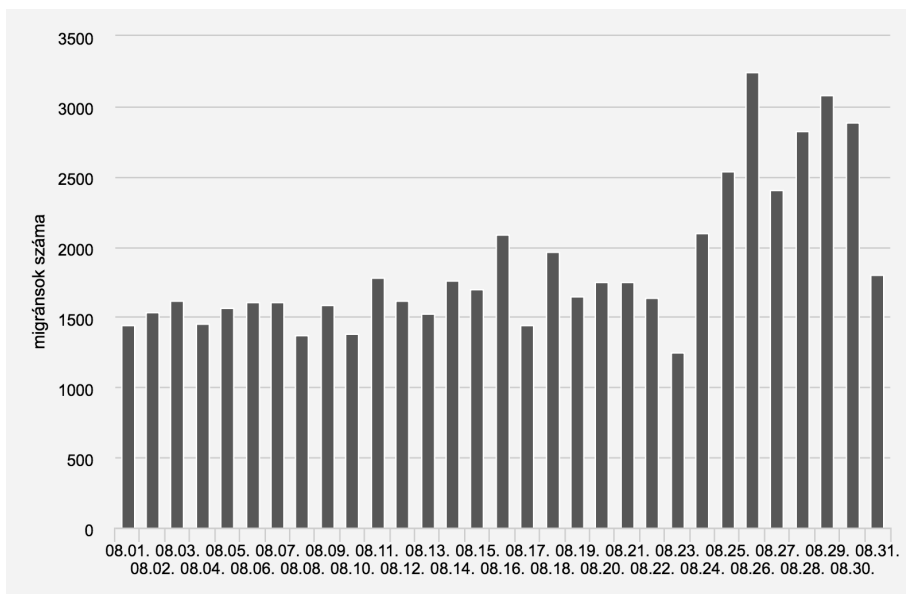
2011-től kezdődött el az ún. „arab tavasz”, amelynek során Észak-Afrika és az Arab-félsziget egyes államaiban kormányellenes tüntetéssorozat robbant ki, a tüntetések megtorlása egyes becslések szerint 200 000 halálos áldozatot követelt. Mindez

a 2012–2013-as évektől felerősítette az észak-afrikai államokból (Algéria, Líbia, Tunézia, Marokkó, Egyiptom) kiinduló illegális migrációt a nyugat-balkáni útvonalon. Eközben Szíriában is polgárháború tört ki, ami szintén folyamatosan növelte az Európa felé induló irreguláris migránsok számát.

Az Iszlám Állam 2013-tól egyre nagyobb területeket foglalt el és tartott ellenőrzése alatt, aminek következtében egyre több migráns indult el Szíriából és Irakból Törökországba, és onnan tovább Európába. Emellett az Afganisztánból, Pakisztánból és más közép-ázsiai országokból érkezők száma is jelentősen emelkedett.

Koszovó gazdasági és politikai helyzete miatt 2013-tól egyre többen hagyták el a balkáni államot, ez 2014 augusztusától tovább növelte a Magyarországra tiltott határátlépéssel belépők számát. 2015 első két hónapjában több mint 20 000 koszovói állampolgár lépett be illegálisan a magyar–szerb határszakaszon. A „koszovói migráció” időszakában kezdetben napi 300, majd 500-600, végül több mint ezer fő lépte át a zöldhatárt, a velük kapcsolatos rendészeti feladatok (elhelyezés, ellátás, őrzés, idegenrendészeti eljárások lefolytatása) korábban nem tapasztalt, összetett feladatrendszert eredményezett a rendőrség számára. A magyar intézkedések, továbbá Magyarország, Ausztria, Németország és Szerbia együttműködésének hatására azonban a koszovói migráció 2015 márciusának elejére lényegében teljesen megszűnt.

A koszovói migránsok számának csökkenésével egy időben a nyugat-balkáni útvonalon érkező egyéb harmadik országbeliek száma 2015 márciusától folyamatosan növekedett, illetve teljességgel kiszámíthatatlanná vált, augusztus végére pedig már a napi 3 000 főt is meghaladta a tiltott határátlépők száma (lásd a 2. ábrát).

2. ábra: Elfogott migránsok száma, 2015. augusztus (Forrás: <http://www.police.hu/>, Hírek és információk, Határinfo, Elfogott migránsok száma az elmúlt 30 napban)

Az a felismerés, hogy a kialakult helyzetben az illegális bevándorlók mozgása a hagyományos határőrizeti módszerekkel és eszközökkel már nem akadályozható meg, specifikus döntések meghozatalát és intézkedések bevezetését követelte meg mind a kormányzat, mind az illegális migráció kezelésében részt vevő szervezetek részéről.

A leginkább rendkívülinek számító döntés a határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár (a továbbiakban: ibh) telepítése volt, ugyanakkor az államhatár átjárhatóságának fizikai akadállyal – bár nem ideiglenes jelleggel – történő meggátolása nem egyedülálló példa a nemzetközi gyakorlatban.¹⁷

A magyar kormány 2015. június 17-én döntött arról, hogy – a nemzetközi példákhoz hasonlóan – fizikai akadállyal zárja le a zöldhatárt a szerb viszonylatban. Első lépésként a rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat értelmében körülbelül 175 km hosszúságban 4 méter magas határőrizeti célú ideiglenes kerítés létesítésének előkészítését rendelték el.¹⁸

A szerb viszonylatban az ibh 2015. augusztus végére készült el, szerkezetét tekintve nem egységes formában, mivel a terepviszonyok és az úthálózat miatt legveszélyeztetettebb határszakaszokon az ún. gyorslepipítésű drótakadály (pengés dróthenger, a továbbiakban: gyoda) mellett talajba sajtolt acéloszlopokra 4 m magasságig rögzített dróthálóból épült kerítés, míg a nehezen megközelíthető szakaszokon csak a gyoda került telepítésre.

A szerb viszonylat 2015. szeptember 15-én történt lezárását követően az illegális migráció iránya azonnal a horvát viszonylat felé fordult, ezért a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben alkalmazható intézkedések területe Csongrád és Bács-Kiskun megye mellett kiterjesztésre került Baranya, Somogy, Zala és Vas megyére.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelése érdekében szükséges további intézkedésekről szóló 1665/2015. (IX. 21.) Korm. határozatban a kormány elrendelte a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kihirdetésével érintett megyéknek a Magyarország schengeni határával azonos külső határán a zöldhatár átjárhatóságának megszüntetése érdekében határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár létesítésének előkészítését és megépítését, amelynek alapján a horvát viszonylatban folytatódott az ibh letelepítése. A horvát viszonylatban az ibh kiépítése 2015. október 16-án fejeződött be, ezáltal megvalósult a zöldhatár fizikai akadállyal történő lezárása a teljes déli határszakaszon, drasztikusan lecsökkentve ezzel a tiltott határátlépések számát.

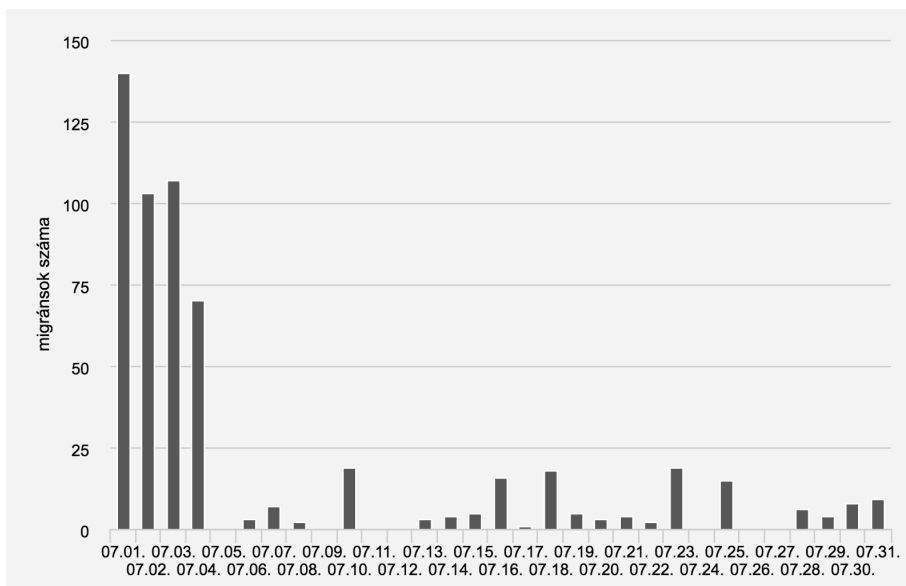
17 Az Amerikai Egyesült Államok és Mexikó határán kb. 1200 km hosszúságban húzódik a George W. Bush elnök által 2006-ban aláírt, *Secure Fence Act of 2006* című törvény alapján létesített határvédelmi rendszer, amely többféle műszaki tartalmú részből áll. A kerítés építésével a Latin-Amerikában gyártott törvénytelen kábítószerek behozatalát és az illegális bevándorlást szándékoztak csökkenteni, stratégiaileg olyan helyekre építették, ahol akadályozzák az illegális határátlépők áramlását Mexikó és az Egyesült Államok délnyugati területei között. A Marokkó területébe ékelődött két spanyol enklávé, Ceuta és Melilla marokkói határain kifejezetten az illegális bevándorlás megakadályozására már a kilencvenes években megkezdtek a kezdetleges szögesdrót kerítések létesítését, amelyeket az ezredforduló után fokozatosan bővítettek. Jelenleg három párhuzamos kerítés fut végig a határ mentén, magasságuk eléri a 6 métert. A határokat ezenkívül infravörös kamerákkal szerelték fel, valamint jelentős spanyol és marokkói határőrizeti és rendészeti jelenléttel erősítették meg, akik különböző kényszerítőeszközök alkalmazásával akadályozták meg az illegális határátlépéseket.

18 Kui László (2016) 122–125.

Az ibh megjelenése a határőrizeti rendszerben szükségessé tette a rendszer működtetésének megváltoztatását is. Mivel az ibh állandó statikus elemként került be a határőrizet első vonalába – az államhatár közvetlen közelébe – a rendelkezésre álló élőerő és technikai eszközök döntő többségét közvetlenül az ibh mentén kellett koncentrálni annak érdekében, hogy azonnal megakadályozhatóak legyenek a határzár megrongálása (Btk. 352/B. §) és a határzár tiltott átlépése (Btk. 352/A. §) bűncselekmények, amely új törvényi tényállásokat az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény 31. §-a emelt be a Büntető törvénykönyvbe.

Szintén teljesen új elemként jelent meg a Magyar Honvédség állományának és eszközeinek határőrizeti célú alkalmazása, amelyet az egyes törvények Magyarország államhatárának hatékonyabb védelmével és a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXLII. törvény tett lehetővé. A törvény alapján a honvédség fegyverhasználati joggal láthatja el tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején az államhatár őrizetét és a határrend fenntartását.

2016. július 5-én lépett hatályba a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról szóló 2016. évi XCIV. törvény. A törvény a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX., valamint az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvényt olyan értelemben módosította, amely lehetővé teszi a határvonaltól, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül feltartóztatott külföldi ibh-kapun történő átkísérését, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja nem merül fel. A továbbiakban az ibh magyar terület felőli oldaláról Szerbia felőli oldalára átkísért irreguláris migránsnak lehetősége van arra, hogy menedékjog iránti kérelmét a kijelölt tranzit-zónában nyújtsa be, ha ez szándékában áll. A jogszabály-módosítás gyakorlati végrehajtása azonnali, drasztikus csökkenést hozott az illegális migrációban, az elfogások száma napi szinten nem haladta meg a 19 főt (lásd a 3. ábrát).

3. ábra: Elfogott migránsok száma, 2016. július (Forrás: <http://www.police.hu/>, Hírek és információk, Határinfo, Elfogott migránsok száma az elmúlt 30 napban)

Természetesen az illegális migráció kezelésével összefüggő jogszabály-módosításokon, az ibh kiépítésén túl további jelentős élőerő- és műszaki-technikai eszközigénnyel járó intézkedések kerültek bevezetésre, illetve vannak folyamatban jelenleg is:

- az illegális migrációban érintett Csongrád és Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság megerősítése más megyei rendőr-főkapitányságok, a Készenléti Rendőrség és a Magyar Honvédség állományával;
- menekültgyűjtő pontok, meghallgatópontok létrehozása;
- Határrendészeti Operatív Törzs, majd Központi Operatív Törzs létrehozása a tevékenység központi szintű koordinálása érdekében;
- további megyei rendőr-főkapitányságok bevonása az idegenrendészeti ügyintézésbe;
- folyamatos helikopteres járőrszolgálat a magyar–szerb határ mentén;
- mobil hőkamerák, és egyéb határőrizeti tevékenységet támogató eszközök átcsoportosítása a magyar–szerb viszonylatra;
- a Készenléti Rendőrség kötelékén belül Határrendészeti Igazgatóság létrehozása és annak állományával a magyar–szerb viszonylat megerősítése;
- 2016. szeptembertől további 3000 főnyi határvadász felvétele, kiképzése és szolgálatba állítása.

A rendelkezésre álló erők és eszközök hatékony alkalmazása érdekében a szerb határszakaszon telepített ibh-t integrálni kellett a már korábban is működő határőrizeti rendszerbe. Jelenleg elsődleges cél az ibh rongálásának és átlépésének megakadályozása, amelynek sikeres végrehajtásához a nagy teljesítményű hőképfelderítő eszközök

(stabil és mobil hőkamerák) folyamatos alkalmazására, a kézi hőkamerával és kézi éjjellátó eszközökkel felszerelt álló és mozgó járőrök sűrűségének jelentős növelésére, a helikopteres járőrszolgálat vezénylésére van szükség.

A következő táblázat az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekmények alakulását mutatja be a 2015–2016. évben júliussal bezárólag.

1. táblázat: Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekmények megoszlása (Forrás: <http://www.police.hu/>, Határrendészeti helyzetkép 2016. július)

	2015. VII.	2016. VII.	Változás Eset	Dinamika %-ban	Országos %-a 2016	2015. I-VII.	2016. I-VII.	Változás Eset	Dinamika %-ban	Országos %-a 2016
Embercsempészség és jogellenes belföldi tartózkodás elősegítése bűncselekmények	81	19	-62	-77%	1%	617	183	-434	-70%	1%
Közokirat hamisítás bűncselekmény	196	133	-63	-32%	6%	961	757	-204	-21%	3%
Határzárral kapcsolatos bűncselekmények	0	27	27		1%	0	3 176	3 176		11%
THS és kísérlete szabálysértés összesen	38 454	785	-37 669	-98%	36%	116 654	17 293	-99 361	-85%	61%
Túltartózkodás (THS szabálysértés BE [belső határon] elfogás ki)	521	461	-60	-12%	21%	2 570	2 865	295	11%	10%
Külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés	1 297	775	-522	-40%	35%	5 083	4 126	-957	-19%	15%
Mindösszesen	40 549	2 200	-38 306	-95%	100%	125 885	28 400	-97 485	-77%	100%

Az adatokból látható, hogy a rendszer hatékonyan működik, hiszen a tiltott határátlépés és kísérlete 98%-al esett vissza az előző év júliusához képest, éves szinten pedig a csökkenés ebben a kategóriában 85%-os. Mindemelllett a híradásokból, internetes újságokból is naponta értesülhetünk arról, hogy a rendőrök napi szinten több száz fő esetében sikeresen akadályozzák meg az ibh átlépését, illetve feltartóztatva és a kapukon kikísérve őket útba igazítják a legközelebbi tranzitzona felé. Ugyanakkor az is tény, hogy az illegális migrációra ráépült embercsempész-szervezetek folyamatosan tesztelik a magyar határőrizeti rendszert, gyenge pontokat keresnek, hogy azokon minél több irreguláris migránst átjuttatva egyre nagyobb jövedelemre tegyenek szert.

Az ibh és azzal együtt a teljes határőrizeti rendszer hatékonyságának növelése érdekében folyamatosan napirenden van a lehetséges fejlesztési, előrelépési lehetőségek keresése. Ennek egyik eredménye az ibh további, kiegészítő műszaki-technikai védelemmel történő ellátása és az újabb, a határőrizetben hatékonyan alkalmazható technikai eszközök, fejlesztések vizsgálata.

Az illegális migrációval és a hozzá kapcsolódó egyéb jogsértésekkel szembeni hatékony fellépés érdekében természetesen a rendészeti, határrendészeti intézkedések mellett fontos szerepe van a nemzetközi együttműködésnek, az információcserének, a szomszédos országgal közös tevékenység összehangolásának, valamint nem utolsósorban az Európai Unió belüli egységes illegális migrációs álláspont kialakításának.

Összegzés

A napjainkban világszerte zajló események tükrében továbbra is indokolt a tömeges illegális migráció kezelésére bevezetett intézkedések fenntartása, hiszen ahogyan 2015-ben kialakult a rendkívüli illegális migrációs nyomás, úgy ez a folyamat bármikor rövid időn belül újraindulhat. Elég csak a Törökországban nemrég bekövetkezett puccs-kísérletre¹⁹ gondolni, amelynek hosszabb távú közvetett hatásaként akár semmissé is válhat az uniós–török menekültügyi egyezmény, újabb szíriai menekültek hatalmas tömegét indítva el ezzel Nyugat-Európába.

Az illegális migrációt kibocsátó válságövezetekben kialakult helyzet normalizálódásáig szintén nem lehet arra számítani, hogy globálisan csökkenés állhat be az illegális migrációs folyamatokban, ugyanakkor ezekben az övezetekben a helyzet konszolidálása lenne az illegális migráció csökkentésének, vagy megszüntetésének leghatékonyabb eszköze.

Mindez Magyarország számára azt vetíti előre, hogy hazánk déli határszakaszán továbbra is intenzív rendészeti jelenlétet kell biztosítani az ibh hosszabb távú fenntartása, továbbfejlesztése mellett is, illetve készen kell állni akár a többi schengeni külső határszakaszunk megerősített védelmére is.

IRODALOMJEGYZÉK

- A migrációs válságra adott társadalmi reakciók: elutasítás és szolidaritás Magyarországon 2015-ben.* Forrás: http://www.tarki.hu/hu/news/2016/kitekint/20160330_pressrelease.pdf (2016. 10. 14.)
- Balla József (2010): Biztonság növelése a határforgalom-ellenőrzésben. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 7. évf. 1. sz. 97–105.
- Balla József (2013): *A biometrikus adatokat tartalmazó úti és személyazonosító okmányok biztonságnövelő hatása a határ- és közbiztonság alakulására.* Doktori (PhD) értekezés, Budapest, NKE Hadtudományi Doktori Iskola. Forrás: http://uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2014/balla_jozsef.pdf (2016. 09. 12.)
- Elfogott migránsok száma – dátum szerinti lekérdezés.* Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/elfogott-migransok-szama-lekerdezés?honap%5Bvalue%5D%5Byear%5D=2015&honap%5Bvalue%5D%5Bmonth%5D=8&=&Lek%C3%A9rdez%C3%A9s> (2016. 09. 18.)
- Fekete Csanád (2016): *A török külpolitika változásai és a menekültek kérdése.* Forrás: <http://biztonsagpolitika.hu/elemezések/a-torok-kulpolitika-valtozasai-es-a-menekultek-kerdesere> (2016. 10. 14.)
- Fórizs Sándor (2014): Az idegenrendészet problémái 1947-ben. In: *Magyar Rendészet*, 14. évf. 4. sz. 53–64.
- Fórizs Sándor (2015): Menekültügyi válsághelyzet 1947-ben. In: *Belügyi Szemle*, 63. évf. 2. sz. 149–163.
- Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina (2013): A migráció mint a magyar idegenrendészet XX. századi történetének sajátos területe. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *A modernkori magyar határrendészet százötz évé.* Budapest, Magyar Rendésztudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, 193–208.
- Határrendészeti helyzetképek.* Forrás: <http://www.police.hu/kereses?szoveg=határrendészeti%20helyzetkép&tipus=All&szerv=All&tol%5Bdate%5D=&ig%5Bdate%5D=> (2016. 09. 18.)

19 Fekete (2016)

- Hautzinger Zoltán – Hegedűs Judit – Klenner Zoltán (2014): *A migráció elmélete*. Budapest, Nemzeti Közzolgálati Egyetem.
- Kui László (2016): A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 13. évf. 1. sz. 118–129.
- Ritecz György (2016): Gondolatok a konferencia kapcsán, avagy megoldás-e a kerítés (kerítés-e a megoldás)? In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 13. évf. 2. sz. 52–58.
- Ritecz György – Sallai János (2016): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei*. Budapest, Hanns Seidel Alapítvány.
- Varga János (2015): Az Integrált Határigazgatás európai uniós rendszere. In: *Hadtudományi Szemle*, 8. évf. 3. sz. 169–175.
- Vas Gizella (2012): *A határrendészet helye, szerepe a schengeni térségben. Migráció és társadalom*. Forrás: <http://rendesznet.hu/folyoirat/2012/1/hatarrendesznet-helye-szerepe-schengeni-terségben> (2016. 10. 14.)

Jogsabályok

2007. évi LXXX. törvény a menedéjogról
2007. évi LXXXIX. törvény az államhatárról
2015. évi CXL. törvény az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról
2015. évi CXLII. törvény az egyes törvények Magyarország államhatárának hatékonyabb védelmével és a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról
- 1401/2015. (VI. 17.) Korm. határozat a rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről
- 1665/2015. (IX. 21.) Korm. határozatban a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelése érdekében szükséges további intézkedésekről szóló
2016. évi XCIV. törvény a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határellenőrzési kódex).
- Az Európai Unió Tanácsának Schengeni Katalógusa a külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó ajánlások és legjobb gyakorlatok. SCH-EVAL 48, FRONT 21 COMIX 252. Forrás: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&f=ST%207864%202009%20INIT> (2016. 09. 12.)
- Magyarország Alaptörvénye

ABSTRACT

Police handling of massed illegal migration in Hungary

KUI László

Nowadays illegal migration has become a problem of European significance. Hungary is a transit country from the perspective of illegal migration, but in 2015 illegal migration affected the country on a mass scale. The handling of the massed illegal migration required special policing measures. Strict border control is irreducible if the current illegal migration processes continue long term.

Keywords: *illegal migration, massed illegal migration, policing, border policing, border control, integrated border management*